

Zakaj je cesarica Marija Terezija ustanavljala javne gimnazije po habsburški monarhiji v letih 1746-1780?

ChatGPT 12.06.2025

Cesarica Marija Terezija je v letih 1746–1780 ustanavljala javne gimnazije po habsburški monarhiji predvsem zaradi šolskih in državnih reform, ki so bile del razsvetljenskega absolutizma. Glavni razlogi za ustanavljanje javnih gimnazij so bili:

1. Izboljšanje izobraževanja prebivalstva

Marija Terezija je verjela, da je izobražen narod ključen za močno državo.

Želela je zmanjšati nepismenost, zlasti med nižjimi sloji.

Leta 1774 je uvedla splošno šolsko obveznost (Reformni šolski zakon – Allgemeine Schulordnung), kar je pomenilo, da so morali vsi otroci obiskovati osnovno šolo.

2. Vzgoja lojalnih in koristnih državljanov

Gimnazije niso bile namenjene le učenju, temveč tudi vzgoji v duhu lojalnosti do države in cesarja.

Šole so oblikovale uradnike, učitelje, zdravnike in druge izobražence, ki so služili cesarski upravi.

3. Centralizacija in nadzor nad izobraževanjem

Reforma je omejila vpliv Cerkve na šolstvo. Čeprav so šole sprva vodili duhovniki (zlasti jezuiti), je država postopoma prevzela nadzor.

Ustanavljanje javnih gimnazij je pomenilo državno kontrolo nad kurikulumom, učitelji in vsebino pouka.

4. Potrebe po izobraženem kadru

Razvoj državne birokracije, vojske in uprave je zahteval več izobraženih ljudi, ki so znali brati, pisati, računati in govoriti nemško (uradni jezik uprave).

Zaključek:

Ustanavljanje javnih gimnazij pod Marijo Terezijo je bil del širšega načrta modernizacije države. Šolski sistem je postal orodje za krepitev države, centralizacijo oblasti, in dvig splošne izobrazbene ravni.